

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا يَسْخَرْ قَوْمٌ مِّن قَوْمٍ عَسَىٰ أَن يَكُونُوا خَيْرًا مِّنْهُمْ...

و قال رسول الله (ص) مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُكَلِّمْ

خَيْرًا أَوْ لِيَضْمُتْ

Söz oyunu.

Əziz qardaşlar, İslam alimlərimiz əsrlər boyu ayə və hədislərə əsaslanaraq bizi gözəl söz söyləməyə, gözəlliklərə əxlaq və mənəviyyətə çağırıblar. Doğru sözlü olmağın, pis sözdən uzaqlaşmağın əhəmiyyətini vurğulamış, qiymətli əsərlərində bunu insanlara aşılmalı. Lakin təəssüf ki, bir müsəlman olaraq biz bunlara kifayət qədər diqqət göstərmirik.

Bunun fərqiində olan şeytanın dostları həm bizim düşüncələrimizi öz istədikləri kimi formalaşdırmaq, həm də müsəlmanlar arasında qarşılıqlı yaratmaq üçün “söz” oyunlarından geniş istifadə etmiş və bundan sonra da istifadə edəcəklər.

Bu həm müsəlmanların biri-birilərinə ad qoyaraq digərlərindən ayırması, həm də cəmiyyətin əxlaq səviyyəsini korlamaq üçün günah əməllərə qoyulan fərqli adlar şəklində baş verir.

Misal üçün deyək ki, bir qrup müsəlman müəyyən şəxslərin mənafeyinə uyğun deyil, bu halda onunla neçə mübarizə aparmaq olar?

- Təbii ki, ən “yaxşı” metod “qaralamaqdır”. “Qaralamaq” üçün ən asan və özünü “doğrultmuş” üsul hansıdır?

- Təbii ki, ləqəb qoymaq, “söz oyunundan” istifadə etmək. Müəyyən müsəlman qurplarına ləqəb qoyanlar həm özlərini bu sözlərlə aldadır, həm də qarşılarındakıların şüuruna nüfuz edərək, konkret qrup haqqında fikir formalaşdıraraq insanları onlardan uzaqladırlar. Daha sonra bu “ad qoyulan” qrupdan bir şəxs doğru söz də desə, “sən filankəslərdənsən, siz beləsiniz, siz səhv yoldasınız” deyilərək geri çevrilir.

Bu «asan» yolu əsrlər boyu təcrübədən keçirən xarici xüsusi xidmət orqanları Osmanlı kimi dövləti çökdürdülər, Hindistanı parçaladılar, İraqı, Əfqanıstanı viran qoydular. Lakin təəssüf ki tarixdən dərs almayan biz müsəlmanlar eyni səhvləri bu gün də davam etdiririk. Bu gün də biri haqq söz demək istədiyi halda, onu dinləməyib “siz səhv yoldasınız” deyir, onun nə dediyinə baxmırıq.

Əziz möminlər, “Söz” oyunundan geniş istifadə olunduğu sahələrdən biri də pis əməllərin fərqli adlarla adlandırılmasıdır. Cəmiyyətdə normal qəbul olunmayan və əxlaqsızlıq kimi görülən bir çox əməl başqa adla adlandırılaraq yaxşı bir iş kimi tərənnüm etdirilir.

Məsələn rüşvət cinayəti “hörmət” adı ilə, oğurluq cinayəti “atmaq, fırlatmaq”, zina əxlaqsızlığı “cavanlıq etmək”, yalan danışmaq əxlaqsızlığı “fırıldağ, fərasət, bacarıq” sözləri ilə bəzədilərək insanlar tərəfindən daha asan qəbul etdirilir.

Çünki bu bəd əməllərin əsl adları insanların şüuraltında pis əməl olaraq qəbul edilir, eyni zamanda bu əməllərin törədilməsi də müsbət olaraq qəbul olunmur. Bu cür pis əməllərin insanlar tərəfindən törədilməsini asanlaşdırmaq üçün şeytanın dostları bu ifadələri başqa adla adlandıraraq insanları həmin əməllərin əsl mahiyyətindən uzaqladırlar. Hətta bəzən bu pis əməlləri törədənlər sonradan fəxrlə bunu başqalarına danışib “biri mənə hörmət elədi”, “cavanlıq etdim”, “filankəsə filan şeyi atdım” və ya “filankəs fərasətlidir” deyirlər. Lakin bu adamlara etdikləri əməlin əsl adını söylədikdə rüşvət aldıklarını, zina etdiklərini və yalançı olduqlarını qəbul etməyərək qətiyyətlə bunu rədd edirlər. Bu da onu göstərir ki, edilən eyni əməl müxtəlif cür adlandırılaraq insanlar tərəfindən müxtəlif şəkildə qəbul edilir.

Möhtərəm möminlər!

Nəticə olaraq, hər birimiz bilməliyik ki, danışarkən istifadə etdiyimiz sözlərə, dinləyərkən eşitdiyimiz sözlərə diqqət yetirməliyik, bu zaman sözlərin gücünün fərqiində olaraq tərənnüm etdikəri mənəni dərk etməliyik. Danışdıqlarımızdan məsuliyyət daşdığımızı unutmamalıyıq.

Eyni zamanda biri-birimizə ləqəblər qoyaraq parçalanmamalı, pis ləqəblər qoyaraq təhqir etməməli, haqqı söyləyənin ləqəbinə deyil dediyi sözə baxmalıyıq. Müsəlmanlar olaraq ya xeyir danışmalı, ya da susmalıyıq. Pis söz insanları əxlaqsızlığa parçalanmağa və fəsada apardığı kimi bunun əksi olan yaxşı sözlər də əxlaqa və birliyə səbəb olur. Bunun fərqiində olaraq gəlin yalnız xeyiri danışaq. Xütbəmə bir ayə və bir hədislə son verirəm:

“Ey iman gətirənlər! Bir camaat digərini məsxərəyə qoymasın. Ola bilər ki, bunlar onlardan daha yaxşı olsunlar. Qadınlər da qadınları (lağa qoymasınlar). Ola bilər ki, bunlar onlardan daha yaxşı olsunlar. Bir-birinizə tənə vurmayın və bir-birinizi pis ləqəblərlə çağırmayın. İman gətirdikdən sonra fəsadçı adlanmaq necə də pisdir. Məhz tövbə etməyənlər zalımlardır”¹.

Allah Rəsulu (sə) bir hədisində isə belə buyurur:

“Kim Allah və axirət gününə iman gətirirsə, ya xeyirli danışsın, ya da sussun”²

8 Aprel 2011/ 5 C.əvvəl 1432.

¹ Hucurat surəsi, 11

² Buxari, Müslim.